

УДК 81`42

**ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ЗОБРАЖЕННЯ
ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ 20-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ У ТВОРАХ
ГРИГОРІЯ КОСИНКИ**

М.В. Ємельянова

**ЛЕКСИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО
ИЗОБРАЖЕНИЯ ОСВОБОДИТЕЛЬНОГО ДВИЖЕНИЯ 20-Х ГОДОВ
ХХ ВЕКА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ГРИГОРИЯ КОСЫНКИ**

М.В. Емельянова

**LEXICAL FEATURES OF ARTISTIC REPRESENTATION OF THE
LIBERATION MOVEMENT
OF THE 20S OF THE TWENTIETH CENTURY IN THE WORKS OF
GRYGORII KOSYNKA**

M. V. Yemelianova

У статті проаналізовано лексичні особливості художнього зображення визвольного руху 20-х років ХХ століття у творах Григорія Косинки. Встановлено, що письменник брав участь у повстанському русі, внаслідок чого мав досвід, який дозволив правдиво зобразити реалії визвольного руху 20-х років ХХ століття та відтворити динамічний, різносторонній образ повстанця української армії.

Ключові слова: *визвольний рух, повстанець, лексичні особливості, лексема, лексичне значення, художнє зображення, художній образ, імпліцитне значення, конотація, метафора.*

Lexical features of artistic representation of the liberation movement of the 20s of the twentieth century in the works of Grygorii Kosynka were analyzed in the article. It was found that the writer participated in the rebel movement and as a result he got some experience that allowed him to depict realities of the liberation movement of the 20s of the twentieth century in a truthful manner and to reproduce a dynamic, versatile image of a rebel of the Ukrainian Army.

Keywords: *liberation movement, rebel, lexical features, lexeme, lexical meaning, artistic representation, artistic image, implicit meaning, connotation, metaphor.*

Вступ. Сучасні лінгвістичні дослідження дуже часто є синтезом лінгвістики та інших наук, наприклад, лінгвістики і українознавства, лінгвістики і літератури, лінгвістики і історії, лінгвістики і інформатики. Цей факт пояснюється поступовим виходом лінгвістики за межі простого вивчення особливостей мови. Погляд на мову як культурний феномен, мову як спосіб існування нації, мову «як своєрідний світ світів» зумовлює виникнення досліджень мови як органічної, невід’ємної частини життя нації та людства загалом. Особливий інтерес, на нашу думку, представляють собою лінгвістичні дослідження творів українських письменників та поетів, які творили в доленосні для України роки. Такими роками були 20-і роки ХХ століття, коли жив і працював відомий новеліст Григорій Косинка. Його твори цікаві у багатьох аспектах, серед яких значний науковий інтерес представляє собою одна із головних тем його творчості – національно-визвольний рух в Україні.

Аналіз літературних даних та постановка проблеми. На думку багатьох науковців, мова відноситься до центральних концентрів українознавства. Наприклад, за концепцією П.Кононенка, «центром» українознавства є Україна й український світ, а його концентрами – Україна-етнос, Україна-природа, Україна-мова... Усе те – в еволюційному русі [4]. Пояснюючи важливість мови як концентру українознавства, дослідниця

Смольницька О. наголошує, що «мова – один із найважливіших концентрів українознавства, оскільки вона формує світогляд і національну ідентичність громадянина України та представника українства за межами держави» [18; 86].

На сучасному етапі розвитку науки лінгвістичні дослідження художнього тексту не зосереджуються лише на аналізі певних мовних особливостей, а включають також дослідження їх історичного та культурного підґрунтя, адже «роль художнього тексту не може зводитися виключно до демонстрування прикладів з граматики, фразеології тощо, оскільки розуміння історично-культурної і мистецької тяглості сприяє цілісності їхнього сприйняття» [18; 87].

Досліджуючи лексичні особливості мови творів Григорія Косинки, звертаємо увагу на те, що об'єктом нашого дослідження є не просто лексика, а лексика, яка функціонує в певному художньому тексті. Тому спробуємо окреслити розуміння тексту, опираючись на яке, ми будемо здійснювати дослідження. Будь-який текст, в тому числі і художній текст, будучи «одноразовою і закритою структурою, що створює власні значення, і відкритим світом, що виявляє себе через ставлення до інших текстів ...» [7; 31], є не просто певною сукупністю лексем, а мовно-семантичною цілісністю, в контексті якої кожна лексема набуває певних контекстуальних значень.

Розглядаючи текст як «вербальну реакцію на ситуацію, продукт мовленнєво-мисленнєвої діяльності» [8; 141], ми намагатимемося у нашому дослідженні дослідити історичну ситуацію чи подію, яка зумовила виникнення того чи іншого тексту новел Григорія Косинки та проаналізувати художнє зображення цієї події в тексті.

Григорій Косинка описував у своїх новелах повстанський рух реалістично та докладно, тому що опирався на власні життєві враження. Як відомо, письменник деякий час воював у загоні отамана Зеленого. Згадки про цей факт зустрічаємо як у автобіографії відомого новеліста («...прийшла, з рушницею за плечима, революція – і мене обгорнула військова шинеля...

Регулярна українська армія, повстанці, і душа – обпалена гарячими вітрами засумувала...» [5, 10]), так і у наукових дослідженнях, присвячених вивченню повстанського руху 20-х років ХХ століття «Косинка (Стрілець) Григорій Михайлович (29.11.1899, с. Щербанівка Трипільської вол. Київського пов. Київської губ., тепер Обухівського р-ну Київської обл. – 15.12.1934). Учасник Визвольного руху в лавах Дніпровської повстанської дивізії, письменник» [3, 200].

Ціль та задачі дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати лексичні особливості художнього зображення визвольного руху 20-х років ХХ століття у творах Григорія Косинки.

Завдання дослідження: дослідити специфіку лексики новел Григорія Косинки «Троєкутний бій», «Десять», «Темна ніч», «Анархісти», «Фавст»; проаналізувати імпліцитні значення лексем та метафори, що зображають повстанців у новелі «Темна ніч»; встановити, за допомогою яких лексичних засобів зображується образ повстанців у новелі «Анархісти»; визначити лексичні особливості зображення образу повстанця Прокопа Конюшини у новелі «Фавст».

Виклад основного матеріалу. Лексика творів Григорія Косинки підібрана письменником ретельно та влучно, лексичні значення окремих слів у поєднанні передають загальний зміст твору, підкоряються спільній ідеї та підсилюють емоційне звучання всього тексту. Справедливо зазначав про специфіку творів Б. Антоненко-Давидович: «Він не так уже й багато писав, бо зважував у процесі роботи не тільки кожний образ, кожне порівняння, а й кожне слово » [6, 273].

Визвольний рух в Україні зображується в багатьох новелах Григорія Косинки, але у даному дослідженні розглядатимуться новели «Троєкутний бій», «Десять», «Темна ніч», «Анархісти», «Фавст». Письменник зображає в цих новелах різні сторони буття повстанських загонів – і позитивні, і негативні.

Перші десятиліття ХХ ст. характеризуються посиленням українського національно-визвольного руху, збільшується кількість його учасників, що впливало на пробудження національної свідомості українців. Незважаючи на поразку, яка спіткала Українську Народну Республіку, Українська революція 1917–20-х рр. зробила колосальний вплив на подальшу визвольну боротьбу [2; 395]. Національно-визвольний рух не був даремними, як справедливо сказав С. Петлюра: «Наша боротьба в історії українського народу буде записана золотими буквами... Єдиною боротьбою, упертою і безкомпромісною, ми показали світові, що Україна є, що її народ живе і бореться за своє право, за свободу й державну незалежність...» [10, 165].

Описані історичні процеси мали своєрідне відображення у творчості Григорія Косинки.

У новелі «Троєкутний бій» письменник зображає січового стрільця, який належить до регулярних військ – легіону Українських січових стрільців. Позитивність зображення цього образу підкреслюється вживанням прикметників з виразною позитивною конотацією: *«Січовик вартує. Суворий, завзятий, з «крівавого фронту» – обличчя задумливе, посміхається, а брови... з презирством до панської слинявої юрби – розходяться... Грає таємна помішка»* [6,49]. Порівняймо: *«Суворий, а, е. 1. Надзвичайно вимогливий до себе і до інших // Сповнений твердості, непохитності»* [16; 819]; *«Завзятий 1. Дуже діяльний, енергійний, який наполегливо переборює труднощі, невідступно домагається здійснення поставленої мети // на що, до чого. Беручий, пристрасний. // у знач. ім. завзятий, того, чол. Наполеглива, діяльна, працююча людина. 2. Який з захопленням, пристрасно віддається якому-небудь заняттю, якійсь справі; запеклий. 3. Який характеризується великою енергією, наполегливістю, непохитністю (про вдачу людини, її окремі риси і т. ін.) // Який виражає енергію, наполегливість, непохитність // Сповнений бадьорості, жвавості. 4. перен. Який ведеться з запалом, пристрасно; упертий, напружений (про працю, боротьбу і т. ін.). / розм. Дуже відчутний, значний»* [13; 44.];

«Посмішка, у, жін. 1. Особливий вираз обличчя (губ, очей), що відбиває глузування, кепкування, іронічне ставлення до кого-, чого-небудь і т. ін. // Насмішка. 2. Те саме, що усмішка (Особливий порух м'язами обличчя (губ, очей), який виражає схильність до сміху)» [15, 348].

У новелі «Десять» автор описує уже не вояків, а справжніх повстанців, розрізнені загони яких не мали спільного лідера та виваженої політичної програми. Та ці повстанці були справжніми патріотами, синами своєї землі. Цей факт Григорій Косинка підкреслює вживанням власних назв з виразним національним звучанням. Повстанці мали прізвиська *Діброва, Божок, Степа*. Перші два прізвиська виступають власне і характеристиками. Божок – прізвисько похідне від слова Бог, певною мірою йому не чужа властива релігії справедливості і милосердя. Забрати людське життя для Божка – злочин: *«- Діло знає, бойовий, тільки до розстрілів... Божок, одним словом!»*[6, 53]. Враховуючи значення слова *божок* (*«божок, жска, чол. Змени. до бог // Скульптурна фігурка якого-небудь божества»* [11, 212]), ми можемо припустити, що це прізвище вказує на певну провінційність та обмеженість отамана. Це не бог, тобто не центральна фігура повстанської війни, це лише особистість, яка намагається бути головною в своєму замкнутому світі.

Діброва – це син своєї землі, який відчуває себе дома і воює за свою країну, це підтверджують лексеми – назви природного світу, поєднані з прізвищем *Діброва* в асоціативні ряди: *«Діброва твердо стояв на землі, і, коли його здорова м'ясиста рука гладила колоски...»*[6, 52].

Новела Григорія Косинки «Темна ніч» відрізняється певною двозначністю та невизначеністю. Письменник співчуває своєму герою, і це помітно з декількох моментів. Автор вживає слова з суфіксами пестливості (*-еньк, -ечк, -ик*), вказуючи на безпорадність головного героя, комуніста Байденка: *«Пив і Байденко, маленькою біленькою чашечкою з голубами на вінцях, як воду, пив мутний самогон, пив і закусував...»*[6, 65] та на приховану

в його душі ніжність до хлопчика, що схожий на його сина: «- *Востанне, товариші, дайте подивитись мені на того білявенького хлопчика, що на печі, бо він так похожий на мого Сашу, як вилитий...*» [6, 65].

Прізвище *Байденко* теж породжує певні асоціації. Прізвище *Байденко* утворене за допомогою характерного для українських прізвищ суфікса **-енко**, від слова *байда*. Якщо розглядати слово «*байда*» як загальну назву, то це «*безтурботна, гуляща людина, гульвіса; 2. тільки ж., діал. Шматок чого-небудь ламкого або крихкого (хліба, цукру, дерева)*» [11., 89]. Але якщо припустити, що це власна назва, то одразу згадується козак *Байда*, із «Пісні про козака *Байду*»: «*Ой н'є Байда мед-горілочку, та не день, не нічку, та не годиночку*» [9, 129].

Григорій Косинка натякає в своїй новелі, що *Байденко* – це просто людина, яка помилилась, пішовши за фальшивими ідеалами. В тексті є натяк на те, що і сам *Байденко*, хоч і запізно, розуміє хибність свого шляху. Головний герой розуміє, що він воював за тих, хто «*приборкав волю*», саме тому «*тліє душа, болить*»: « - *Ех, приборкали нашу волю...Тліє душа, болить.... Смерть, Сашо, смерть Сашо...* » [6, 64]. Важко побачити в даній цитаті перекonanого комуніста, готового померти за свої переконання. Навпаки, письменник зображає почуття розчарування, зневіри, розпачу та суму. Метафора «**приборкали волю**» передає дуже точно ті дії більшовиків, які відбувалися в Україні в 20-х роках ХХ століття. Розглянемо значення лексем, використаних автором для опису душевного стану *Байденка*: «**приборкали** – від *приборкувати* - 1. Підкоряти інстинкти тварини волі людини. // Утихомирювати, усмиряти тварину, яка не кориться людині. // Підкоряти собі яку-небудь стихію, сили природи. // Придушувати повстання, визвольний рух і т. ін. // рідко. Поневолювати, уярмлювати кого-, що-небудь. // перев. док., рідко. Покласти кінець чому-небудь» [15, 561]; метафора «*тліє душа*» вказує на стан душевного болю та неспокою

(« Душа (серце і т. ін.) тліє; Душею (серцем і т. ін.) тліти — хтось зазнає моральних страждань, тяжко переживає» [17, 154]).

На те, що Байденко є людиною, яка втратила правильні життєві орієнтири, звертає увагу ще один персонаж новели, селянин Щербачок: «Чудний якийсь чоловік, кумедний, - думав собі Щербачок, - **очі горять, а, видно, людей не бачить.... Хоч і комуніст**» [6, 64]. «**Горіти – блищати (про очі, які виражають сильне почуття, захоплення чимось, напружену думку).**» [12, 130]. Отже, читаємо імпліцитні значення висловлювання Щербачка: «Він (Байденко) має якесь сильне захоплення, але людей не бачить, не бачить їх думок і справжнього життя».

Повстанці, хоча і мали намір розстріляти Байденка, але обходилися з ним, як із рівним. На це вказує вживане постійно в тексті звертання «товаришу», яке звичне для комуністів. Це звертання вживається повстанцями без насмішки, а просто як знак рівності : « –**Журишся, товаришу?**» [6, 64]; « – **Що ти, товаришу дорогий, шепочеш; може, думаєш, пристрїт, то пройде? Ой, ні – це не пристрїт, а боротьба: ми, як ти казав на сході, «вороги»...**»[6, 64].

Аналізуючи емоційне забарвлення цих звертань, не можна не помітити певного співчуття, навіть суму повстанців, яким жаль страчувати свого ж, українця. Та доля комуніста була вирішена. Письменник наголошує на цьому, регулярно вживаючи в новелі лексему «смерть»: «**Сріблястим листям поклонився явір коло порога, як вели в невідому хату невідомого чоловіка на весілля смерті криваве...**» [6, 63]; «**Смерть, Сашо, смерть, Сашо...**» [6, 64].

У новелі «Анархісти» Григорій Косинка зображає зовсім інший образ повстанців. Новела починається чудовим поетичним описом Дніпра та степу. та зовсім іншими є люди, що домовляються біля Дніпра іти вночі грабувати пасіку. Одразу після поетичного опису Дніпра: «**Дивувались: «Чудний Дніпро!**» **А він засинів, напнувся до сонця й покотив золотою отарою в синє небо якусь дивну молитву; видзвонював її на камінцях, пестив хвилями, а**

далі *поцілувався* з вітром, злився над далеким бором із клаптями білих хмар і поплив залізний, як кована *небесна дорога*» [6, 71], у якому ми зустрічаємо лексеми з виразною позитивною конотацією *сонце, золотою, молитву, видзвонював, пестив, поцілувався, небесна*, автор зображає отамана Костя: « - Дніпро, хлопці, плаче... Кость, наш головний отаман, глянув із *презирством* у бік Гордієнка, який сказав цю чудну думку, *сплюнув сердито* на хвилі Дніпра й додав: - Там віршів декламувати не нужно» [6, 71 -72], при цьому письменник послідовно вживає лексеми з негативною конотацією *презирство, сплюнув, сердито*.

Отаман Кость називає себе і своїх хлопців-повстанців «*анархісти*»: «- Ми – *анархісти*, так? Ідем сьогодні грабить пасіку, значить, бідні, а вірші потім... після меду» [6, 72]; «- Да, *анархісти*, хлопці... *Анархія* – ідея глибока, а в нас вона з предків сидить...»[6, 72] («*анархіст, а, чол.1. Прибічник анархізму* »[11, 42.]; «*анархія, ї, жін. 1. Стан суспільства, в якому відсутні організована влада, закони, немає певних обов'язкових норм поведінки; безвладдя. // Заперечення, невизнання будь-якої влади, авторитету* » [11, 43]).

В новелі слово «анархіст» також має контекстуальний синонім – «*залізний*», який в тексті зустрічається досить часто: «*Кость – залізний чоловік*» [6, 73]; «*Хто писав: «треба оздоровити націю»? Ні, ми здорові. Нам треба залізних духом людей: скрізь, скрізь – залізі, залізі!*» [6, 74].

Спроби отамана Костя підвести якусь ідеологічну основу під вчинки свої та своїх «хлопців» не можуть до кінця виправдати їх поведінку, уже далеку від повстання, визвольного руху і близьку до звичайного розбою. Таким чином в тексті новели з'являються ще контекстуальні синоніми до слова «*анархія*» - слова «*абсурд*», «*ненормальність*»: «*Ти думаєш, я боюся? Ні. Мене охоплює жах... Адже це все – абсурд, ненормальність, розумієш? не бачу тут ідеї, жодної ідеї, крім голого розбою* » [6, 78].

У новелі «Фавст» Григорій Косинка зображає справжнього патріота, повстанця, свідомого національної ідеї та свого життєвого шляху. Характеризуючи головного героя, Іван Андрусак зауважує, що *«Прокіп Конюшина, так само, як і персонаж Гете та інших творців цього неперебутнього образу в світовій літературі, зробив сенсом свого життя пошук істини»* [6, 19].

В образі головного героя новели, Прокопа Конюшини, якого в камері прозвали Фавстом, письменник поєднує складні духовні поняття з простою зовнішністю, простими, відомими всім українцям поняттями. Це дуже яскраво простежується на рівні лексики. Ім'я, а точніше прізвисько головного героя – *«Фавст з Поділля»* - уже є поєднанням буденного і небуденного, простого і складного, адже ім'я відомого героя Гете поєднується з звичною українською назвою «Поділля»: *«Фавст з Поділля не знав ще, чи сміються тут з його махлаюватости і вбогости, чи підтримують проти Кленцова...»*[6, 320]; *«А Коночук держав у руках шматок хліба, що його дав йому Фавст із Поділля, і ридав»* [6, 331].

Зовнішня простота Фавста поєднується із колосальною силою духу, справжньою, не набутою природною «українськістю». Письменник вживає словосполучення «народна трагедія» для позначення долі Фавста та України загалом, при цьому автор відзначає, що такі слова для Фавста були б незрозумілими: *«Дорогий мені, до болю рідний Фавсте. Ти не знаєси, зрозуміла річ, таких слів страшних, як «народна трагедія», - чужі й незрозумілі тобі слова ці. Ти – до примітиву простий»* [6, 319].

Дуже несподівано розвиваються події в новелі. Фавст у своїх розмовах вживає слова, вирази та цитати, які видають в ньому людину, яка отримала хорошу освіту і знає набагато більше, чим показує: *«... вони питають, де сходилися на раду? Де, в кого? Фавст притулився щогою до холодної стінки і тихо шептав : «У моєї сестри, чуєте?»*. Далі вирівнявся і *цитував* собі з якогось *філософа* : *«Панувати над рабами, обертати кожного на*

автомат, – такий, здебільшого, намір у деспотів...» [6, 327]. Певна річ, **цитувати** напам'ять слова якогось **філософа** неписьменний простакуватий селянин не міг.

У тих людей, які були поряд із Фавстом у тюрмі виникає логічне запитання: **хто він?** Фавст не такий простий, яким він намагається здатися: *«...У мене великий **сумнів**, що Фавст – незрячий гречкосій... Хто він такий?»* [6, 323]; *«Ми всі з великим напруженням чекали на цю відповідь; цікаво, за яку провину посадовили цього **таємничого** Фавста? Висидіти три місяці в «секретці», знали ми, не всякий зможе... А сам Конюшина **удавав** із себе – не було ніякого сумніву – наївного селяка з Поділля»* [6, 324]. Лексеми **«сумнів»**, **«таємничий»**, **«удавав»** вжиті автором з метою наголосити на загадковості образу Фавста, його нерозказаних таємницях.

Поступово в тексті Фавст розкриває свій власний світогляд, свою ідеологію: *«Прокіп Конюшина ніколи не буде **зрадником**. Я загину, сотні і тисячі таких, як я, але ніколи, ніколи не **продаватиму** сестри своєї. І нікого не **продаватиму**. **Юдою** не буду»* [6, 327]. Лексеми «зрадник», «продавати», «Юда» передають те найважливіше, що хотіли від Фавста більшовики – зраду. В тексті новели вживаються числівники **«сотні»** і **«тисячі»**, що акцентують увагу на незліченній кількості і нездоланності українського визвольного руху: *« - Не радійте, офіцере, з моєї страти... Пам'ятайте: **«Сотні** поляжуть, **тисячі** натомість стануть до боротьби...»* [6, 324].

І знову Григорій Косинка зображає оптимізм і жагу до життя у Фавста, який уже приречений на смерть: *«Дні текли. Конюшина почав **кашляти кров'ю**... - Слухай, - каже мені Фавст, - вони співають цієї пісні так, як **смуток** власний п'ють... Правда ж? А мені, здається і нема чого сумувати, справді, я пережив був таку велику **радість** і **захоплення**, що й досі обертом голова йде, як згадаю минуле... Кінь був у мене – Іскра, а коли виїздила наша сотня з лісу – у гривах кінських **пісні** цвіли...»*[6, 328]. Вражаюче поєднання словосполучення **«кашляти кров'ю»** («хворіти на туберкульоз») в ті часи, а

особливо в тюрмі означало смерть) і лексем «**смуток**», «**радість**», «**захоплення**», «**пісні**» розкриває оптимізм та широту душі Фавста, патріотизм якого дозволяє бути щасливим навіть у тюрмі.

Використовуючи імпліцитний рівень змісту, Григорій Косинка приховано зображає символ спокутуючої жертви заради всього людства: «... вивів Конюшину з камери **востаннє**... Камера зацімліла з жаху. У сусідній камері, «*етапній*», співали студенти – новачки ще нашої тюрми: **Ой, радуйся, земле, Син Божий народився...**»[6, 331]. Лексема «востаннє» натякає на те, що Конюшину повели на страту, а цитована різдвяна пісня співає про Сина Божого, який тільки народився, але з часом теж буде страчений заради всього людства.

Результати дослідження. Отже, на основі аналізу лексики новел Григорія Косинки «Троєкутний бій», «Десять», «Темна ніч», «Анархісти», «Фавст» було досліджено особливості художнього зображення визвольного руху 20-х років ХХ століття. Встановлено, що визвольний рух та його діячі – воюючі української армії та повстанці – у кожній новелі зображуються по-іншому. Найяскравіше ця різносторонність простежується на рівні лексики.

У новелі «Темна ніч» використовуючи імпліцитні значення лексем та метафори, Григорій Косинка зображає повстанців і їх ідеологічного ворога – комуніста Байденка. Повстанці в цій новелі – це справедливі, хоч і жорстокі народні месники.

Образ повстанців у новелі «Анархісти» дуже відрізняється від образів у попередніх новелах. Лексеми з виразною позитивною конотацією, за допомогою яких описується прекрасна природа, поєднуються з лексемами з негативною конотацією, використаними для опису морально та ідеологічно недосконалих молодих «анархістів».

Найбільш досконалим та глибоким, на нашу думку, є образ представника визвольного руху Прокопа Конюшини у новелі Григорія Косинки «Фавст». Лексичне вираження інтертекстуальних зв'язків виражається в творі на рівні цитат, а також власних назв – прізвисько

головного героя є паралеллю з відомими твором Гете та нагадує про людину – шукача істини. Образ Фавста з Поділля – це найбільш вдалий та глибокий образ повстанця національно визвольного руху.

Висновки. Отже, ми можемо зробити висновки, що Григорій Косинка, як безпосередній учасник подій повстанського руху, зміг зобразити в своїх новелах динамічний, збірний образ людей, що були на той час причетні до повстанського руху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський М.С. Історія України-Руси. – В одинадцяти томах, дванадцяти книгах. – Т. VII. – К.: Наук. думка, 1995. – 628 с.
2. Історія України: Навчальний посібник / Панібудьласка В. Ф., Деревінський В. Ф., Савойська С.В., В.П. Макогон, А.В. Тороп, А.В. Панібудьласка. – 2-ге вид., доп. - К.: КНУБА, 2010. – 140 с.
3. Коваль Р. «Отаман Зелений» – Київ – Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2008 – 893 с.
4. Концентри українознавства //Режим доступу:
<http://nndiuv.org.ua/index.php/component/content>
5. Косинка Г. Дві неопубліковані автобіографії / Г. Косинка // Україна. – 1988. – № 46. – С.10 - 15.
6. Косинка Г. М. Вибрані твори / Г. М. Косинка ; упоряд текстів, передм. І. М. Андрусяка. – Х.: Веста: Ранок, 2005. – 334 с. – (Серія “Програма з літератури”).
7. Кочан І. Лінгвістичний аналіз тексту / Ірина Кочан. – К. : Знання, 2008. – 423 с.
8. Красных В. «Свой» среди «чужих» : миф или реальность? / В. Красных. – М. : Гнозис, 2003. – 375 с.
9. Перлини української народної пісні / Упорядник Микола Гордійчук. – Київ: Музична Україна, 1991. – 383 с.

10. Петлюра С. Статті. Листи. Документи /В. Сергійчук. – К.: Вид. ім. О. Теліги. – 1999. – 625 с.
11. Словник української мови: в 11 томах. — Том 1, 1970.
12. Словник української мови: в 11 томах. — Том 2, 1971.
13. Словник української мови: в 11 томах. — Том 3, 1972.
14. Словник української мови: в 11 томах. — Том 4, 1973.
15. Словник української мови: в 11 томах. — Том 7, 1976.
16. Словник української мови: в 11 томах. — Том 9, 1978.
17. Словник української мови: в 11 томах. — Том 10, 1979.
18. Смольницька О. Репрезентація літературного контенту в сучасних підручниках з української мови для десятого класу // Українознавство - №1 – 2013. – С. 86 – 91.

REFERENCES

1. Grushevskiyi M.S. Istoriia Ukrainy-Rusy. – V odyndadtsiaty tomakh, dvanadtsiaty knyhakh [History of Ukraine-Rus. In eleven volumes, twelve books.] V. VII. K.: Naukova dumka, 1995. 628.
2. Istoriia Ukrainy: Navchalnyi posibnyk [History of Ukraine: Educational book] Panibudlaska V.F., Derevinskyi V.F., Savoiska S.V., Makogon V.P., Torop A.V., Panibudlaska A.V. 2nd edition, amended. K.: KNUBA, 2010. 140.
3. Koval R. Otaman Zelenyi. [Otaman Zelenyi] Kyiv - Vinnytsia: State Enterprise "State Cartographic Factory", 2008. 893.
4. Kontsentry ukrainoznavstva [Concentrations of Ukrainian Studies.] Available at : <http://nndiuv.org.ua/index.php/component/content>
5. Kosynka G. Dvi neopublikovani avtobiohrafii [Two unpublished autobiographies.] Ukraine. 1988. No.46.10. 15.
6. Kosynka G.M. Vybrani tvory [Selected works] Ordering of texts, introduction by I. M. Andrusiak. Kh.: Vesta: Ranok, 2005. 334.

7. Kochan I. Lnhvystychnyi analiz tekstu [Linguistic analysis of the text.] K.: Znannia, 2008. 423.
8. Krasnykh V. Svoi" sredey "chuzhykh" : myf yly realnost? ["Native" among "strangers": myth or reality?] M.: Gnosis, 2003.375.
9. Perlyny ukrainskoi narodnoi pisni [Pearls of Ukrainian folk song] Author Mykola Gordiichuk. Kyiv: Muzychna Ukraina, 1991, 383.
10. Petliura S. Statti. Lysty. Dokumenty [Articles. Letters. Documents] V. Sergiichuk K.: Publishing house after O. Teliga.1999. 625.
11. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes.] Volume 1, 1970.
12. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes.] Volume 2, 1971.
13. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes.] Volume 3, 1972.
14. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes.] Volume 4, 1973.
15. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes.] Volume 7, 1976.
16. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes.] Volume 9, 1978.
17. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes.] Volume 10, 1979.
18. Smolnytska O. Rerezentatsiia literaturnoho kontentu v suchasnykh pidruchnykakh z ukrainskoi movy dlia desiatoho klasu [Representation of literary content in modern textbooks in Ukrainian language for the tenth class] Ukrainoznavstvo, 1, 2013, 86 - 91.

Марьяна Викторовна Емельянова
кандидат филологических наук,

доцент кафедри практичного язукознавання
 Уманського державного педагогічного університету
 імені Павла Тичини
 Рабочий адрес: 20300, Черкасская область, г. Умань, ул. Садовая, 2
 20 статей в специализированных изданиях,
 1 статья в журнале с Index Copernicus и
 General Impact Factor
 телефон 0987993995
 e-mail: emelyanova.maryana@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0001-7054-3252>

Мар'яна Вікторівна Ємельянова
 кандидат філологічних наук,
 доцент кафедри практичного мовознавства
 Уманського державного педагогічного університету
 імені Павла Тичини
 Робоча адреса: 20300, Черкаська область, м Умань, вул. Садова, 2
 e-mail: emelyanova.maryana@gmail.com
 Контактний телефон 0987993995
 Кількість статей у загальнодержавних базах даних – 20
 Кількість статей у міжнародних базах даних – 1
 Номер ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7054-3252>

Mariana Viktorivna Yemelianova
 Candidate of Philology,
 Senior lecturer of the Department of Practical Linguistics of
 Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
 Work address: 2 Sadova Street, Uman city, Cherkasy region, 20300
 e-mail: emelyanova.maryana@gmail.com
 Telephone: 0987993995
 Number of articles in national database – 20
 Number of articles in international database – 1
 ORCID No.: <http://orcid.org/0000-0001-7054-3252>